

**LATVIJAS UNIVERSITĀTE PEDAGOĢIJAS, PSIHOLOĢIJAS UN MĀKSLAS
FAKULTĀTE**

PSIHOLOĢIJAS NODAĻA

METODISKIE NORĀDĪJUMI

KURSA DARBA IZSTRĀDĀŠANAI UN AIZSTĀVĒŠANAI

Psiholoģijas bakalaura studiju programmā

Metodiskie norādījumi izstrādāti LU Psiholoģijas nodaļā, ievērojot pamatprasības, kādas izvirzītas LU Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes (PPF) Psiholoģijas nodaļas Psiholoģijas bakalaura studiju programmas 2. kursa studentiem un veidoti kā izvilcums no bakalaura darba metodiskajiem norādījumiem.

KURSA DARBS

Psiholoģijas bakalaura programmas viens no mērķiem ir sagatavot studentu patstāvīga zinātniska pētījuma veikšanai un to rezultātu atspoguļošanai bakalaura darbā. Ceļš uz šo gala mērķi ejams pakāpeniski, jo tikai tā var apgūt visas zinātniska pētījuma stadijas, sākot ar prasmi veikt zinātniskās literatūras teorētisko analīzi, uzstādīt pētījuma projektu, veikt pilotpētījumu un noslēgumā veikt bakalaura līmeņa pētījumu.

Studenti, izstrādājot kursa darbu, nostiprina un paplašina teorētiskajosursos apgūtās zināšanas un apgūst pētnieciskā darba iemaņas. Kursa darbu izstrāde sagatavo studentu bakalaura darba līmeņa pētījumam. Prasības visu līmeņu studentu zinātniskajiem pētījumiem, sākot ar 2. studiju gada kursa darbu un beidzot ar maģistra darbu, ir saskaņotas struktūras un noformējuma jomā. Gan kursa darbi, gan bakalaura darbs var tikt izstrādāti vienā jomā. Students divu vai trīs gadu laikā var secīgi attīstīt savu zinātnisko interesi par noteiktu psiholoģijas tēmu, paplašinot tās izpēti. Vēlāk, izstrādājot bakalaura darbu, drīkst integrēt kursa darba saturu bakalaura darbā, bet tas nedrīkst pārsniegt 30% no kopējā bakalaura darba apjoma.

Studentiem, izstrādājot kursa darbu, jāievēro Psiholoģijas nodaļas noteiktie kursa darbu tematu pieteikšanas, kursa darba nodošanas un aizstāvēšanas termiņi. Noteiktie termiņi netiek mainīti. Termiņu neievērošanas gadījumā students netiek pielaists pie kursa darba aizstāvēšanas.

Studenti kursa darbu aizstāv 4.semestra noslēgumā.

Kursa darba mērķis ir apliecināt studenta prasmi veikt zinātniskās literatūras teorētisku analīzi, apkopot galvenās zinātnisko pētījumu atziņas.

Kursa darba izstrādes un aizstāvēšanas *uzdevumi* ir:

- padziļināt un nostiprināt zināšanas noteiktā psiholoģijas jomā;
- izvēlēties un formulēt *kursa darba tematu* un atbilstoši tematam formulēt kursa darba *mērķi*;
- attīstīt prasmi strādāt ar psiholoģijas literatūras datu bāzēm, atlasīt izvēlētajai tēmai atbilstošu literatūru, to apkopot un analizēt.
- mācīties formulēt argumentētus secinājumus, nepieciešamības gadījumā veidojot apkopjošas shēmas, modeļus, akcentējot mazizpētītas jomas vai problēmjautājumus;
- attīstīt spēju aizstāvēt savu viedokli par veikto zinātniskās literatūras apkopojumu noteiktajā tematā.

Kursa darbs tiek rakstīts par kādu studenta izvēlētu psiholoģijas jēdzienu, parādību. Kursa darbā vispirms tiek sniegts vispārīgs teorētisks pārskats par izvēlēto psiholoģijas jēdzienu. Būtiski, ka tajā tiek minēti nozīmīgākie autori, teorijas, pētījumu virzieni. Pēc tam studentam jāveic izvēlēto zinātnisko pētījumu analīze, jāapkopo tajos iegūtās atziņas, jāizdara secinājumi.

Kursa darba izstrādes posmi

Kursa darba izstrāde norit vairākos posmos. Katrs posms paredz noteiktu *uzdevumu* veikšanu, sadarbojoties ar darba vadītāju.

Kursa darba temata izvēle un iesniegšana apstiprināšanai

Students, pamatojoties uz savām interesēm un apgūtajām zināšanām psiholoģijā, izvēlas kursa darba tematu un darba vadītāju, ar ko saskaņo izvēlēto tēmu. Studentiem iesakām izvēlēties vienu psiholoģijas jēdzienu, kas tiks plašāk apskatīts kursa darba ietvaros.

Lai palīdzētu orientēties docētāju - potenciālo kursa darba vadītāju zinātnisko interešu jomās, studentiem Psiholoģijas nodaļā (turpmāk - PN) ir iespēja iepazīties ar docētāju piedāvātajām kursa darbu izstrādes jomām.

Kursa darba temata pieteikumu rakstiskā formā ar savu un darba vadītāja parakstu (skat. 1. pielikums) iesniedz PN studiju birojā līdz PN norādītajam termiņam. Kursa darba temats tiek akceptēts PN sēdē, pēc akcepta saņemšanas students var uzsākt darbu.

Izvēloties kursa darba vadītāju, studentiem jāņem vērā, ka katrs docētājs uzņemas vadīt tikai noteiktu skaitu kursa darbu.

Kursa darba izstrāde

Izstrādājot kursa darbu, svarīgākie darba uzdevumi ir:

- Zinātniskās literatūras atlase un primāra iepazīšanās ar šīs literatūras saturu;
- kursa darba mērķa formulēšana;
- iedalījuma nodaļās izveide;
- kursa darba melnraksta uzrakstīšana;
- kursa darba datorsalikuma izveide atbilstoši noformēšanas prasībām;
- kursa darba iesniegšana PN aizstāvēšanai.

Kursa darba aizstāvēšana

Kursa darba aizstāvēšana norisinās PN komisijā (2-3 PN docētāji). Aizstāvēšanai jā sagatavo 7 minūšu prezentācija (izmantojot *PowerPoint* programmu, burtu lielums tekstā ne mazāks par 28, tabulās 20), kurā tiek atspoguļota svarīgākā informācija (temats, tēmas aktualitāte, kursa darba mērķis, galvenās analizētās teorijas, jēdzieni, galvenie secinājumi par katru nodaļu un par visu darbu kopumā). Darba vērtējums ir atkarīgs no kursa darba vadītāja atsauksmes, aizstāvēšanas procesa runas un atbildēm uz komisijas jautājumiem. Vadītāja vērtējums ir atkarīgs arī no studenta sadarbības ar vadītāju kursa darba izstrādes laikā un termiņu ievērošanas.

Literatūras izvēle kursa darbam

Kursa darba izstrādes procesā vajadzētu izmantot dažādus literatūras avotus:

1) Lai iepazītos ar pētāmā psiholoģijas jēdziena definēšanu, galvenajām teorijām, autoriem, var izmantot psiholoģijas vārdnīcas, enciklopēdijas, arī dažādu autoru mācību grāmatas. Vārdnīcas ieteicams izmantot definīcijām un vispārējam ieskatam par tēmu. Mācību grāmatas vēlams izmantot, lai padziļinātu savu izpratni par tēmu, galvenajām teorijām, nozīmīgākajiem autoriem, pētījumiem.

Tomēr plašākam teorētisko jautājumu izklāstam un analīzei vārdnīcas un mācību grāmatas vajadzētu izmantot ierobežoti.

2) Ja konkrētās tēmas ietvaros ir pieejams, vispārējā teorētiskā apskata uzrakstīšanai var izvēlēties vismaz vienu plašāku teorētiski apkopojošu rakstu vai nodaļu no rakstu krājuma par šo tēmu.

3) Izvēlieties vismaz 5 ar izvēlēto tēmu saistītus psiholoģijas nozares zinātnisko žurnālu rakstus. Tie var būt par kādu specifisku, šaurāku jūs interesējošu tēmas aspektu. Vēlams, lai tie būtu tematiski saistīti. Tie var būt klasiskie oriģinālpētījumi un/ vai jaunākie zinātniskie pētījumi.

Zinātniskie raksti ir pieejami datu bāzēs. Īpaši iesakām *Psych Articles*, *EBSCO*, *Science Direct*, *Scopus*, *Sage*, *Eastview Social Sciences & Humanities* u.c. LU mājas lapā ir pieejams LU abonēto datu bāzu saraksts un tās ir izmantojamas ar LUIS lietotāja vārdu un paroli.

Vietnē www.dspace.lu.lv reģistrējoties ar LUIS lietotāja vārdu un paroli ir pieejami LU aizstāvētie bakalaura un maģistra darbi.

Sadarbība ar kursa darba vadītāju

Kursa darba izstrādes laikā studentam ir obligāti regulāri jākonsultējas ar darba vadītāju: ir paredzētas ne mazāk kā 3 konsultācijas. Iespējamā konsultāciju struktūra varētu būt šāda:

1. konsultācijā students iepazīstina vadītāju ar izvēlētajiem zinātniskajiem pētījumiem un saņem vadītāja akceptu izvēlētajai tēmai. Notiek vienošanās par termiņiem dažādiem turpmākā darba etapiem.

2. konsultācijā students pārrunā izlasīto pētījumu saturu un diskutē ar vadītāju par darba sadalījumu nodaļās, izveido satura rādītāju.

3. konsultācijā students atrāda vadītājam noteiktu darba apjomu, par ko iepriekš vienojas ar vadītāju, tā var būt viena pabeigta nodaļa vai cits apjoms pēc vadītāja ieskatiem.

Darba vadītāja iesaiste:

- Apstiprina studenta izvēlēto darba tematu, līdz ar to piekrīt darba vadīšanai.
- Darba vadītājs var palīdzēt precizēt darba tematu, to apspriežot, diskutējot par tā aktualitāti,
- Saskaņo darba izpildes grafiku un konsultācijas. Konsultē atbilstoši grafikam un/vai studenta vajadzībām – tiekoties tiešsaistē vai sazinoties e-pastā.
- Konsultācijās apspriež darba izstrādi
- Savlaicīgi, atbilstoši LU kārtībai, atbild uz studenta vēstulēm.
- Sniedz atgriezenisko saiti par paveikto – rakstiski vai mutiski, izsaka rekomendācijas darba pilnveidei.

Ko nedara kursa darba vadītājs:

- Darba vadītājs studenta vietā neizvēlas darba tematu. Ja students iesaistās darba vadītāja īstenotajos pētījumos, tad lēmumu par darba tematu pieņem abpusējās vienošanās ceļā.
- Darba vadītājs nemeklē attiecīgo zinātnisko literatūru, avotus, taču var rekomendēt sev zināmos.

- Darba vadītājs neveic darba redakcionālus, noformējuma un/vai gramatiskus uzlabojumus un korekcijas, taču darba vadītājs var norādīt, ka šādas kļūdas ir. Students patstāvīgi veic labojumus.
- Neatkārto LU un PPMF normatīvajos dokumentos noteiktās prasības darba izstrādei.
- Students ir atbildīgs par sava darba izstādi un students meklē darba vadītāju, ne otrādi.

Ja students nav konsultējies ar vadītāju un strādājis pēc kopīgi izstrādātā plāna, vadītājam ir tiesības atteikties no darba vadīšanas, kā arī nepieļaut studentu pie darba aizstāvēšanas. Šādā gadījumā kursa darbs atkārtoti jāizstrādā nākamajā gadā, pēc LU cenrāža par to maksājot atkārtoti.

Kursa darba apjoms un struktūra

Kursa darba kopējais apjoms ir 10-15 lpp. bez pielikumiem.

Kursa darbs ietver šādas daļas:

- Titullapa
- Anotācija (latviešu valodā) - ne vairāk kā 250 vārdi, 1 lpp.
- *Abstract* (angļu valodā) - ne vairāk kā 250 vārdi, 1 lpp.
- Satura rādītājs
- Ievads (1 - 2 lpp.)
- Teorētiskā daļa - tā var sastāvēt no vairākām nodaļām ar atsevišķiem nosaukumiem (8-10 lpp.)
- Nobeigums (1 - 2 lpp.)
- Izmantotās literatūras saraksts
- Pielikumi

Turpmāk detalizētāk tiks izklāstītas prasības katras daļas un nodaļas saturam.

Titullapa

Titullapu noformē atbilstoši LU prasībām, norādot šādu informāciju:

- Augstākās mācību iestādes, fakultātes un nodaļas nosaukums (lapas augšā centrā).
- Studiju programmas nosaukums (lapas labajā pusē).
- Studenta vārds un uzvārds (lapas labajā pusē).
- Studenta apliecības numurs (lapas labajā pusē).
- Vārdi - Kurša darbs (lapas vidū, centrā).
- Kurša darba nosaukums (lapas vidū, centrā).
- Darba vadītājs, viņa akadēmiskais nosaukums un zinātniskais grāds, vārds un uzvārds (lapas labajā pusē).
- Rīga un darba aizstāvēšanas gads (lapas apakšā, centrā).

Titullapas paraugs:

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte
Psiholoģijas nodaļa

Psiholoģijas profesionālā bakalaura studiju programmas
studentes **Aijas Bērziņas**
stud. apl. Nr. ab1234

Kursa darbs

Trauksmes jēdziens psiholoģijā

Darba vadītāja:
Doc., Dr. psych. Ilze Kalniņa

Rīga, 2015

Anotācija (latviešu valodā)

Anotācija ir koncentrēts kopsavilkums par būtiskāko un nozīmīgāko pētījuma informāciju (ne vairāk par 250 vārdiem), norādot kursa darba mērķi, galvenās analizētās teorijas vai koncepcijas, minot to autorus un šī teksta beigās norādot kursa darba galvenos vispārinošos secinājumus. Rakstot anotāciju un to tulkojot, vēlams lietot pētījumiem raksturīgo terminoloģiju un par paraugu ņemt zinātnisko pētījumu anotācijas. Anotācijas beigās norāda atslēgas vārdus - tie ir mainīgie lielumi, ko ietver kursa darba nosaukums un kas tiek analizēti darbā. Piemēram, darba par pusaudžu pašvērtējumu atslēgas vārdi varētu būt šādi:

Atslēgas vārdi: pašvērtējums, pusaudzis

Anotācija angļu valodā - Abstract (jaunā lappusē)

Tas ir precīzs latviešu valodas *anotācijas* tulkojums.

Anotācijas beigās norāda galvenos darbā analizētos psiholoģijas jēdzienus jeb atslēgas vārdus angļu valodā. Svarīgi, lai anotācijā angļu valodā tiktu lietoti tie paši termini, kas tiek lietoti angļu valodā publicētajā zinātniskajā literatūrā par attiecīgo tēmu.

Key words: self-esteem, adolescent.

Satura rādītājs

Satura rādītājā atspoguļo kursa darba nodaļu un apakšnodaļu nosaukumus un to sākuma lappušu numurus. Lappuses numurē ar arābu cipariem. Nodaļas un apakšnodaļas *nenumurē*, bet lieto dažādas pakāpes virsrakstus kā tekstā, t.i., apakšnodaļu nosaukumi rakstāmi ar atkāpi. Visi nodaļu un apakšnodaļu virsraksti rakstāmi vienādā parastā drukā, nelietojot trekno vai slīpo druku un ar maziem burtiem, izņemot pirmos virsrakstu burtus. Nodaļu nosaukumu beigās neliek punktu un aiz lappušu numuriem neraksta punktu un saīsinājumu "lpp". Satura rādītāja nobeigumā norāda izmantotās literatūras un avotu sarakstu. Pielikumus numurē atsevišķi ar arābu cipariem. Satura rādītāju vēlams iekļaut vienā lappusē.

Ievads

Ievadā pamato temata zinātnisko un sociālo aktualitāti, temata izvēles motivāciju un nozīmību. Īsi raksturo galvenās psiholoģiskās teorijas, vadošās koncepcijas vai atziņas izvēlētajā pētījuma jomā un min to autorus. Katrreiz, kad tiek minēta kāda teorija vai atziņa, beigās jānorāda avots – publikācijas autors(i) un izdošanas gads, piemēram, (Rothbart, 2007). Ja autors tekstā minēts pirmo reizi, tad min viņa vārdu (vai vārda pirmo burtu) un uzvārdu, un iekavās norāda tos oriģinālvalodā. Turpmāk tekstā min tikai uzvārdu. Arī ievadā izmantotā literatūra ir jāatspoguļo literatūras sarakstā.

Kursa darbā ievada beigās norāda darba mērķi. Kursa darba mērķim jābūt ciešā saistībā ar kursa darba tematu, piemēram,

Temats: "Prosociāla rīcība un to ietekmējošie faktori"

Kursa darba mērķis: noskaidrot, kas ir prosociāla rīcība un kādi faktori to ietekmē.

Ievada nobeigumā jāsniedz kursa īss darba struktūras raksturojums, minot no kādām nodaļām tas sastāv, cik liels ir darba apjoms lappusēs, cik plašs ir izmantotās literatūras saraksts.

Teorētiskā daļa

(jaunā lappusē)

Kursa darba pamattekstu strukturē nodaļās, pārdomājot nodaļu nosaukumus un secību. Literatūras analīzei jābūt mērķtiecīgai un tā jāveic vairākos aspektos jeb līmeņos.

Kursa darbā vispirms jāsniedz izvēlētajā psiholoģijas jēdziena vispārējs apskats: jāatspoguļo pamatjēdzienā definīcijas, to skaidrojumu dažādu autoru darbos. Te var palīdzēt psiholoģijas vārdnīcas, enciklopēdijas, mācību grāmatas, un, protams, fundamentālie un teorētiski apkopojošie pētījumi attiecīgajā jomā. Sniedzot dažādu autoru teorijas un atziņas, to īsu raksturojumu noslēdz ar vispārinošo secinājumu, norādot dažādu teoriju vai atziņu līdzību vai atšķirību.

Pēc vispārēja apskata ir jāpievēršas zinātnisko pētījumu atziņām par pētāmo jēdzienu. Lai to izdarītu, būs nepieciešams sniegt katra izvēlētajā pētījuma galveno atziņu apkopojumu, akcentēt iegūto rezultātu skaidrojumu, nozīmību. Pēc katra raksta analīzes veikšanas jāsniedz visu

apskatīto rakstu apkopojums, jāanalizē to atziņas kopsakarībās un saistībā ar vispārējā apskatā iekļauto informāciju.

Darbā ir būtiski lietot *parafrāzēšanu* - teorētisko daļu rakstīt saviem vārdiem, analizējot (nevis burtiski pārrakstot vai tulkojot) lasīto informāciju. Analizējot svešvalodā lasītu literatūru, jāseko līdzi, lai darbs būtu uzrakstīts loģiskā, saprotamā latviešu valodā. Jāizvairās no tiešiem pārnēsumiem no svešvalodas, kas neatbilst latviešu valodai. Izmantojot ārzemju autoru darbus, konspektējot un veicot to tiešu tulkojumu, tulkojums uzlūkojams par citātu.

Darbā nav vēlams lietot "Es" un "Mēs" vai "autors (ja domā sevi kā darba autoru)" formu. Ja vēlaties norādīt savu pozīciju, dariet to pastarpināti, piemēram, "var piekrist Fromma uzskatam, ka..." vai "kursa darbā plašāk tiks apskatīts tikai šis aspekts" Tomēr personisko viedokli zinātniskos darbos nav pieņemts paust ("es nepiekrītu Freida bezapziņas konceptam").

Atsauču lietošana tekstā

Jebkurai cita autora atziņai, kas tiek pārstāstīta tekstā (neatkarīgi no tā, vai tā tiek parafrāzēta vai citēta), jābūt pievienotai norādei uz avotu. Ja kursa darba autors ir pārstāstījis kāda cita autora izteiktās domas, bet atsauci uz to nav ievietojis, *tas ir uzskatāms par plaģiātu!* Vislabāk šādu teikumu vai to daļu beigās ievietot atsauces uz atbilstošo darbu vai darbiem, minot iekavās autora(u) uzvārdu un avota izdošanas gadu. Ja tekstā tiek minēts idejas autors, tad to latvisko (pārliecinieties arī par autora dzimumu!) un tūlīt pēc latviskotā uzvārdu liek iekavās autora vārdu oriģinālvalodā un avota izdošanas gadu, piemēram, "S. Čarlza un G. Luonga (Charles & Luong, 2013) izvirzīja teoriju par"

Studenta pienākums ir domas izklāstīt skaidri, loģiski, nedrīkst būt citu autoru tekstu tieši pārrakstījumi vai tulkojumi, nenorādot tos kā citātus. Citāti jāliek pēdiņās un tiem jānorāda lappuse tūlīt aiz literatūras avota (Bronfenbrenner, 2005, 31.lpp.). Tad, kad tiek izmantota informācija no cita autora tekstiem, nav pieļaujams to pārrakstīt vārdu pa vārdam, ne tikai tādēļ, ka tad tas ir citāts, kas liekams pēdiņās, bet arī tādēļ, ka teikums nereti kļūst neskaidrs. Oriģināla autoru domas vienmēr ir nepieciešams parafrāzēt - pateikt saviem vārdiem, lai tās būtu skaidri saprotamas latviešu valodā.

Studentam maksimāli daudz ir jāizmanto oriģinālie avoti (pašam iepazīstoties ar zinātnisko žurnālu rakstiem un grāmatām) un iespējami mazāk jāizmanto pastarpinātas atsauces (“kā minēts”). Pastarpinātas atsauces ir pieļaujams izmantot izņēmuma gadījumos, kad atsauce ir uz bibliogrāfiski retu grāmatu vai žurnālu, kā arī uz tādiem avotiem, kurus darba kontekstā ir būtiski citēt, bet kas nav pieejami LU bibliotēkā vai LU abonētajās elektroniskajās datu bāzēs. Ja ir nepieciešamība atsaukties uz informāciju, kas nav pieejama elektroniski vai LU bibliotēkā, tad var lietot “kā minēts”. Piemēram, ja students ir lasījis Blūma darbu par Mišela koncepciju, tad raksturojot kursa darbā Mišela koncepciju, teikuma beigās būtu jāraksta (Mischel, 1994, kā minēts Bloom, 1997).

Ja teksta rindkopas pirmajā teikumā ir minēta atsauce uz darbu, par kuru tiks runāts visas rindkopas garumā, tad turpmāk aiz katra nākamā teikuma šīs rindkopas ietvaros vairs nav jāliek atbilstošā atsauce.

Ja literatūras avots ir latviešu valodā un autora uzvārds minēts tekstā, tad ir pietiekami, ka tūlīt aiz uzvārda tiek rakstīts tikai avota izdošanas gads (piemēram, „Fromms (2003) ir skaidrojais..”).

Ja avots ir svešvalodā un teikumā parādās autora latviskotais uzvārds, tad tieši pēc autora latviskotā uzvārda ievieto iekavās oriģinālā valodā rakstīto uzvārdu, var arī uzreiz norādīt avotu ar izdošanas gadu. Latviešu valodā ir pieņemts, ka pirmo reizi minot uzvārdu tekstā (bet nevis atsaucē, kas ir iekavās) ir jānorāda arī autora iniciālis vai pilnais vārds. Atkārtoti minot šo pašu autoru, raksta tikai viņa uzvārdu. Piemēram: “Mūsdienās bērna temperaments visbiežāk tiek pētīts, balstoties uz Mērijas Rotbartas (Mary Rothbarth, 2007) izvirzītajiem temperamenta teorētiskajiem principiem. Rotbarta uzskatīja, ka

Autori, kuru uzvārdos oriģinālvalodā netiek izmantota latīņu transkripcija (krievu, ķīniešu, arābu u.c.), atsauces jāveido ar latīņu burtiem (piemēram, Zinchenko, 1983; Vygotsky, 1997).

Kursa darbā ir vēlams norādīt, ja jūs izmantojat cita autora veidotu zinātnisku rakstu apkopojumu. Piemēram, ja jūs esat lasījis van Gūzenas apkopojumu par neirobioloģiskiem un ģimeniskiem aspektiem saistībā ar bērnu antisociālo uzvedību, būtu vēlams norādīt, ka turpmākais zinātnisko avotu apkopojums ir no van Gūzenas raksta, piemēram, “S. van Gūzena ar kolēģiem (van Goozen et al., 2007) ir analizējusi pētījumus par bērnu antisociālās uzvedības riska faktoriem, un sekojošais riska faktoru izklāsts ir balstīts uz van Gūzenas un kolēģu veikto apkopojumu”. Protams, ka kursa darbā jūs neminēsiet visus rakstus, ko van Gūzena ir meklējusi,

lasījusi un apkopojusi. Tas pat nebūtu vēlams. Visticamāk, ka viņa šo apkopojumu ir veikusi kopīgi ar plašu pētnieku komandu vairāku gadu garumā. Savukārt jūs varat sameklēt elektroniskās datu bāzēs kādus no šiem van Gūzenas pieminētajiem zinātniskajiem rakstiem, tos pārskatīt, pēc iespējas pilnīgāk tos izlasīt, un tad tos iekļaut kursa darba tekstā un literatūras sarakstā.

Ja avotam ir divi autori, tad iekavās katru reizi, atsaucoties uz šo avotu, min abus autorus, starp tiem liekot & zīmi, piemēram (Caspi & Moffitt, 2018). Atbilstoši APA (2020) norādījumiem, ja avotam ir trīs vai vairāk autori, tad pat pirmo reizi minot šo atsauci, iekavās min tikai pirmā autora uzvārdu, kam seko “et al” (saīsinājums no latīņu *et alia* - un citi) ar punktu aiz “al”, piemēram (Jost et al., 2004).

Ja vienam autoram vienā gadā ir iznākuši vairāki darbi, uz kuriem ir atsauces kursa darbā, tad gan atsaucē, gan literatūras sarakstā aiz darba izdošanas gada tiek pievienots alfabēta burts (Giedd, 2020a; Giedd, 2020b). Ja pēc teikuma tiek minētas vairākas atsauces, tad tās sakārto alfabētiskā secībā, piemēram (Takahashi et al., 2013; Wasserman, 2011). Tomēr, tipiski kursa darba nolūkos nebūtu nepieciešamas vairākas atsauces vienam teikumam, izņemot gadījumus, ja esat visas šīs atsauces izskatījis un esat pārliecinājies, ka visas šīs atsauces ir nepieciešamas.

Jāizvairās no citu autoru darbu, īpaši mācību grāmatu, pārstāsta. Nav vēlama pozīcija – plaši pārrakstīt vispārzināmās patiesības no mācību grāmatām, piemēram, ja tiek pētīta skolēnu intelektuālā attīstība, tad nav plaši jāraksturo Ž. Piažē visas 4 intelekta attīstības stadijas ar visām apakšstadijām. Pilnīgi pietiekami, ka dažās rindkopās ir izklāstīta Piažē teorijas būtība, sniedzot atsauces uz pirmavotiem. Galvenā uzmanība jāvelta jaunākajiem pētījumiem šajā jomā un to rezultātu analīzei.

Kursa darbu vēlams sadalīt apakšnodaļās. Katras apakšnodaļas nobeigumā vismaz nelielas rindkopas veidā ir jāizdara nodaļu apkopjoši secinājumi.

Nobeigums

Nobeigums rezumē darba mērķa izpildi, apkopo katras kursa darba nodaļas galvenās atziņas. Var minēt ieteikumus tālākai temata izstrādei.

Nobeigumu vēlams rakstīt tā, lai jebkuram speciālistam, kas to lasa, būtu skaidrs, kāds bija izvēlētais temata literatūras analīzes mērķis un kādas svarīgas atziņas iegūtas analīzes procesā.

Izmantotās literatūras saraksts

Izmantotās literatūras un avotu sarakstu sāk jaunā lappusē. Literatūras sarakstu kārtu alfabēta kārtībā neatkarīgi no avota valodas. Katra avota nosaukumu sāk rakstīt jaunā rindā bez atkāpes, bet pārējo šī avota tekstu – ar atkāpi.

Literatūras sarakstu veido APA stilā (skat. tālāk tekstā pie darba noformēšanas)

Visu autoru darbus raksta latīņu burtiem, krievu valodas grāmatām kvadrātiekvās norāda tulkojumu latviešu valodā. Literatūras avotiem nav jābūt numurētiem, un tie jāraksta precīzi tā, kā norādīts literatūras saraksta noformēšanas nodaļā.

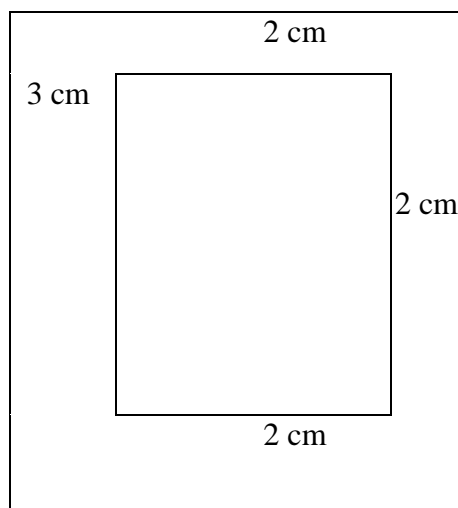
Izmantotās literatūras sarakstā jāievieto *visus* avotus, kurus students ir izmantojis kursa darba izstrādāšanai. Izmantotās literatūras sarakstā ir jābūt visiem avotiem, uz kuriem students ir tieši vai pastarpināti atsaucies tekstā. Sarakstā nedrīkst norādīt avotus, uz kuriem nav atsaucies darbā.

Pielikumi

Lai arī pielikumi kursa darbam nav obligāti, pielikumā var ievietot lielākās tabulas vai shēmas, ko nav lietderīgi iekļaut pamattekstā. Visiem pielikumiem nepieciešams nosaukums un tiem jābūt numurētiem. Numurē arī pielikuma lappuses. Uz katru pielikumu jābūt norādei tekstā.

Kursa darba pēdējās lappuses augšpusē jābūt autora parakstam, darba nodošanas datumam un norādei, ka tas ir autora oriģināldarbs. Kursa darbs ir oriģināls dažādu literatūras avotu apkopojums, tātad autors to raksta ar saviem vārdiem, nevis pārraksta dažādu autoru tekstus (izņēmumi - citāti), tāpēc students ar savu parakstu kursa darba beigās apliecina, ka kursa darbs ir viņa oriģināldarbs.

KURSA DARBA NOFORMĒŠANA

Teksts jāraksta uz baltām A4 formāta lapām (21 cm x 29,7 cm), datorsalikumā, lietojot *Times New Roman* fontu, fonta izmērs tekstā 12, nodaļu virsrakstu burtu lielums - 14 punkti, rindstarpa - 1,5. No augšējās, apakšējās un labās malas atstāj atstarpi 2 cm, bet no kreisās malas - 3 cm platumā. Katru jaunu rindkopu sāk ar atkāpi - 1 cm apjomā. *Nelieto teksta izlīdzināšanu!* Lappuses numurē apakšā lapas vidū ar arābu cipariem, sākot ar lappusi, kas seko titullapai.

Katru nodaļu sāk jaunā lappusē. Lappuse nedrīkst beigties ar virsrakstu. Nodaļu virsrakstus raksta ar lielajiem burtiem, bet apakšnodaļu virsrakstus - ar mazajiem burtiem (izņemot pirmo burtu) treknrakstā (**bold**). Aiz virsraksta punktu neliek. Virsraksta attālums no iepriekšējā un turpmākā teksta ir divas rindstarpas. Nodaļas ir: ievads, teorētiskās daļas nodaļas, nobeigums, izmantotās literatūras saraksts, pielikumi. Ja tekstā vēlas izcelt kādu vārdu vai frāzi, tad lieto *slīpo druku*, bet nelieto **trekno** druku.

Tekstā lieto tikai tos saīsinājumus, kas ir vispārpieņemti, vai kuri ir iepriekš tekstā skaidroti. Piemēram, APA - Amerikas Psihologu asociācija. Ja atkārtoti jālieto kāds nosaukums, tad, minot to pirmo reizi, raksta pilnu nosaukumu un iekavās norāda saīsinājumu, kāds tiks lietots turpmāk tekstā. Piemēram, Latvijas Klīnisko psihologu asociācija (turpmāk tekstā - LKPA).

Turpmāk sniegti virsrakstu izvietojumu paraugi, kam seko teksts ar atbilstošām atkāpēm. Vietām informācija atkārtosies, bet tas ir nepieciešams, lai lasītājs iegūtu labāku priekšstatu par virsrakstu un teksta izvietojuma attiecībām. Tekstā starp rindām lietots 1,5 intervāls.

ANOTĀCIJA

Šo nodaļu raksta *jaunā lappusē*. Tekstā nelieto treknā drukā rakstītos vārdus, bet ja ir nepieciešams kādu vārdu jeb frāzi uzsvērt, tad lieto slīpo druku. Tekstu raksta ar rindstarpu 1,5, to neizlīdzinot. Teksta apjoms var būt līdz 250 vārdiem.

Atslēgas vārdi:

ABSTRACT

Anotāciju svešvalodā raksta *jaunā lappusē*. Jāievēro angļu valodas pareizrakstība. Šī nodaļa ir precīzs anotācijas tulkojums angļu valodā.

Key words:

IEVADS

Šo nodaļu raksta *jaunā lappusē*. Katru jauno rindkopu jāsāk ar atkāpi. Ievada vēlamais apjoms 1-2 lpp.

TEORĒTISKĀS DAĻAS NODAĻAS VIRSRĀKSTS (14pt, caps lock,
jaunā lappusē, centrēts)

Teorētiskās daļas apakšnodaļas virsraksts (12pt, bold)

Katru teorētiskās daļas nodaļu raksta *jaunā lappusē*. Katru jauno rindkopu sāk ar atkāpi. Tekstā nelieto treknā drukā rakstītos vārdus, bet ja ir nepieciešams kādu vārdu jeb frāzi uzsvērt, tad lieto *slīpo druku*. Aiz virsrakstu nosaukumiem punktu neliek. Starp apakšnodaļas virsrakstu un tekstu atstāj rindstarpu 2.

Teorētiskās daļas apakšnodaļas virsraksts

Šī apakšnodaļa seko tūlīt aiz iepriekšējās, neizlaižot tukšu rindu. Starp iepriekšējo tekstu un nākamās apakšnodaļas virsrakstu atstāj rindstarpu 2. Tāpat starp apakšnodaļas virsrakstu un sekojošo tekstu atstāj rindstarpu 2. Katru rindkopu jāsāk ar atkāpi. Tekstā nelieto treknā drukā rakstītos vārdus, bet, ja ir nepieciešams kādu vārdu jeb frāzi uzsvērt, tad lieto *slīpo* druku.

NOBEIGUMS

Šo nodaļu raksta *jaunā lappusē*. Seko teksts ar atkāpi. Katru jauno rindkopu jāsāk ar atkāpi. Tekstā nelieto treknā drukā rakstītos vārdus, bet ja ir nepieciešams kādu vārdu jeb frāzi uzsvērt, tad lieto *slīpo druku*.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

Izmantotās literatūras un avotu sarakstu sāk jaunā lappusē. Literatūras sarakstu kārtu alfabēta kārtībā neatkarīgi no avota valodas. Katra avota nosaukumu sāk rakstīt jaunā rindā bez atkāpes, bet pārējo šī avota tekstu - ar atkāpi, kā formatēts šajā rindkopā.

Literatūras avota noformēšanas pieņemtais veids dažādiem izdevumiem ir atšķirīgs, tas atbilst APA standartiem

Periodika

- autora uzvārds un iniciāļi (ja ir vairāk kā viens autors, raksta visus, starp pēdējiem diviem raksta zīmi &),
- izdošanas gads iekavās,
- raksta nosaukums – vienīgi nosaukuma pirmā vārda pirmo burtu raksta ar lielo burtu, izņemot, ja nosaukums ir angļu valodā, tad arī pirmo vārdu aiz kola raksta ar lielo burtu. Un, protams, ja nosaukumā ir , piemēram, aptaujas nosaukums.
- *žurnāla nosaukums* (to raksta slīpā drukā) – visus žurnāla nosaukuma vārdus raksta ar lielo burtu, izņemot palīgvārdus,

- tikai *sējums*, ja lappušu numerācija ir sējuma ietvaros (to raksta slīpā drukā),
- t. sk. numurs, ja lappušu numerācija (retos gadījumos) ir numura ietvaros,
- raksta lappuses.

Jāievēro tieši tādus vārdu saīsinājumus, atstarpes starp vārdiem, atkāpes un tās pieturzīmes starp vārdiem vai skaitļiem, kas lietoti piemēros.

Piemēram:

Goswami, A., Nair, P., Beehr, T., & Grossenbacher, M. (2016). The relationship of leaders' humor and employees' work engagement mediated by positive emotions. *Leadership & Organization Development Journal*, 37(8), 1083-1099.

Groh, A. M., Fearon, R. P., Bakermans-Kranenburg, M. J., van Ijzendoorn, M. H., Steele, R. D., & Roisman, G. I. (2014). The significance of attachment security for children's social competence with peers: A meta-analytic study. *Attachment & Human Development*, 16, 103–136.

Nodaļas no rakstu krājumiem vai grāmatām

- raksta vai nodaļas autora uzvārds un iniciāļi (ja ir vairāki raksta autori, raksta visus, starp pēdējiem diviem angļu tekstā raksta zīmi &),
- izdošanas gads iekavās,
- raksta nosaukums - vienīgi nosaukuma pirmā vārda pirmo burtu raksta ar lielo burtu,
- raksta krājuma sastādītājs(-i), vispirms iniciāļi, tad uzvārds, norādot iekavās (red.), ja raksts ir latviešu valodā, vai (Ed.), daudzskaitlī – (Eds.), ja raksts ir angļu valodā;
- *grāmatas nosaukums (to raksta slīpā drukā)*, tikai pirmais grāmatas nosaukuma vārds ir ar lielo burtu, izņemot pirmo vārdu pēc kola.
- nodaļas lappuses – ja raksts ir latviešu valodā (4.–20. lpp.), ja raksts ir angļu valodā (pp. 4–20).
- izdevniecības pilns nosaukums.

Piemēram:

Priedīte, A. (2002). Mātes-bērnu dialogi. No: I. Austers (red.) *LU Psiholoģijas rakstu krājums* (32. – 39. lpp.). Apgāds “Zinātne”.

Shaver, P. R., Mikulincer, M., Gross, J. T., Stern, J. A., & Cassidy, J. A. (2016). A lifespan perspective on attachment and care for others. In Cassidy, J. & Shaver P. R. (Eds.),

Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications (3rd ed., pp. 878–916). Guilford Press Publications.

Monogrāfijas, grāmatas

- autora uzvārds un iniciāļi (ja ir vairāki autori, raksta visus, starp pēdējiem diviem angļu tekstā raksta zīmi &),
- izdošanas gads iekavās,
- *grāmatas nosaukums (raksta slīpā drukā),*
- izdevniecības pilns nosaukums.
- ja grāmata ir iegūta elektroniskā versijā, tad nav jāmin izdevniecība, var minēt tikai interneta adresi.

Piemēram:

Bronfenbrenner, U. (2005). *Making human beings human: Bioecological perspectives on human development*. Sage Publications.

Hogg, M. A. & Vaughan, G. M. (2010). *Essentials of social psychology*. Pearson

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>

Priedīte, A. (2005). *Bērna agrīnās valodas attīstība*. Zinātne.

Konferenču rakstu krājumi

Raksta līdzīgi kā nodaļas no grāmatām.

Piemēram:

Raščevska M. (1999). Socio-psychological climate in Latvian and USA schools in 1991 and 1998. In S. Sebre, M. Rascevska, S. Miezīte (Eds.). *Identity and self-esteem: Interactions of students, teachers, family and society. Scientific Papers of XXI International School Psychology Colloquium Riga'98* (pp. 99-115). Rīga: SIA Mācību apgāds NT.

Sarakstā var iekļaut arī atsauces uz citu studentu doktora, maģistra vai bakalaura darbiem, ja tie tiek izmantoti tekstā. Kopš 2005. gada Latvijas Universitātē izstrādātie darbi ir atrodami www.dspace.lu.lv. Ja izmanto darbu, kas atrodams Dspace (vai citas universitātes elektroniskā

datu bāzē), tad iekavās norāda vai tas ir bakalaura, maģistra vai promocijas darbs, universitāti un tad elektronisko vietni, kur darbu var atrast. Ja tas ir bakalaura, maģistra vai promocijas darbs, kas nav atrodams elektroniskā datu bāzē, tad iekavās jānorāda, ka tas ir nepublicēts darbs un kurā universitātē aizstāvēts, piemēram [nepublicēts maģistra darbs, Latvijas Universitāte].

Piemērs no atsauces uz darbu, kas ir publicēts Dspace:

Maslovska, K. (2008). *Latvijas sieviešu sērošanas pieredze pēc tuva cilvēka nāves, riski un iespējas*. [promocijas darbs, Latvijas Universitāte]

[https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/4727/23275-](https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/4727/23275-Kristine_Maslovska_2008.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

[Kristine_Maslovska_2008.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/4727/23275-Kristine_Maslovska_2008.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Elektroniski izdevumi

Elektroniskiem izdevumiem norāda pilnu to nosaukumu saskaņā ar iepriekš minētajiem norādījumiem. Ja darba elektroniskajā versijā (piemēram, žurnāla rakstam) ir norādīta visa nepieciešamā bibliogrāfiskā informācija (skat. iepriekš pie periodikas u.c.), tad interneta adresi norādīt nav nepieciešams.

Ja internetā atrastajiem tekstiem informācija ir publicēta *tikai* elektroniski, tad norāda interneta adresi. Ja teksts ir no elektroniska formāta žurnāla vai ikmēneša ziņojuma (i.e. newsletter), tad norāda arī konkrēto mēnesi un dienu, kad elektroniskā publikācija ir iznākusi.

Piemēram:

James, T. A. (2019, June 13). Emotional intelligence for physician leaders. *Lean Forward Harvard Medical School CME Online*.

<https://leanforward.hms.harvard.edu/2019/06/13/emotional-intelligence-for-physician-leaders/>

Ja izmanto informāciju no video materiāliem, tad min video autoru vai kompāniju, kas ražoja video materiālu, gadu un mēnesi, video nosaukumu slīpā drukā, norādi iekavās, ka tas ir video materiāls, video platformu un interneta adresi.

Piemēram:

Serious Science. (2016, December 30). *Theory of mind -- Uta Frith* [Video] YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=N6ylH-LYjOM&t=105s>

Ja elektroniskam izdevumam nav minēts autors, tad tekstā min institūciju, kas veidojusi rakstu, un literatūras sarakstā min publikācijas nosaukumu pilnībā (slīpā drukā) un elektroniskās mājas lapas adresi.

Piemēram:

World Health Organization. (2018). *Fact sheet on alcohol consumption, alcohol-attributable harm and alcohol policy responses in European Union Member States, Norway and Switzerland*.
http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0009/386577/fs-alcohol-eng.pdf?ua=1

Ja ir iegūts elektronisks izdevums latviešu valodā, tad atsauci raksta ar latviskām norādēm, *piemēram:*

Slimību profilakses un kontroles centrs. (2020). Latvijas veselības aprūpes statistikas gadagrāmata 2017. <https://www.spkc.gov.lv/lv/latvijas-veselibas-aprupes-statistikas-gadagramata-2017>

Par latīņu burtiem. Ja darbā tiek izmantota literatūra, kuras oriģinālvaloda nav latīņu transkripcijā (piemēram, Богоявленская Д. Б. (2002). Психология творческих способностей. Москва: Академа), to raksta vispirms ar latīņu burtiem, tad kvadrātiekvās ievieto darba nosaukumu latviski. Bakalaura darba tekstā raksta autora vārdu ar latīņu burtiem.

Piemēram:

Bogojavlenskaja, D.B. (2002). *Psihologija tvorcheskih sposobnostej* [Radošo spēju psiholoģija]. Academia.

Ja literatūras sarakstā ir iekļauta literatūra, kuras oriģinālvalodā izmantota latīņu alfabēta modifikācija (vācu, dāņu u.c.), tad avotu raksta oriģinālvalodā, bet kvadrātiekvās ievieto darba nosaukumu latviski.

Piemēram:

Piaget, J., & Inhelder, B. (1966). *La psychologie de l'enfant* [Bērna psiholoģija] Quadrige.

Darbiem angļu valodā tulkojumu nesniedz.

Izmantotās literatūras saraksta daži paraugi

- Ackard, D. M., & Neumark-Sztainer, D. (2001). Family mealtime while growing up: associations with symptoms of bulimia nervosa. *Journal of Eating Disorders*, 9, 239–249.
- Ackard, D. M., Neumark-Sztainer, D., Story, M., & Perry, C. (2006). Parent-child connectedness and behavioral and emotional health among adolescents. *American Journal of Preventive Medicine*, 30(1), 59-66.
- Adamaszek, M., Khaw, A. V., Buck, U., Andresen, B., & Thomasius, R. (2010). Evidence of neurotoxicity of ecstasy: sustained effects on electroencephalographic activity in polydrug users. *PloS ONE*, 5, e14097.
- Ainsworth, M. D. S., Bell, S. M., & Stayton, D. J. (1974). Infant-mother attachment and social development: “Socialization” as a product of reciprocal responsiveness to signals. In M. P. M. Richards (Ed.), *The integration of a child into a social world* (pp. 99–135). Cambridge University Press.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment*. Erlbaum.
- Allen, J. P., & Land, D. (1999). Attachment in adolescence. In J. Cassidy, & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment* (pp. 319-335). Guilford.